

Förslag till **Uppföljning av Folkhälsoplan 2014**

Grästorps

Fastställd av folkhälsorådet 2015-XX-XX, §XX-XX

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Folkhälsomål	4
2.1 Ökad trygghet och inflytande	4
2.2 Förbättra barn och ungas uppväxtvillkor i kommunen	6
2.3 Främja goda matvanor och fysisk aktivitet.....	7
3 Framtida strategier	9
4 Ekonomisk fördelning	10

1 Inledning

Folkhälsoarbetet under 2014 har fortlöpt bra. Från kommunens sida har folkhälsoarbetet prioriterats mer och ett bättre samarbete har skett mellan folkhälsorådet och kommunens chefstjänstemän. Utifrån befintligt avtal, har parterna under hösten 2014 diskuterat sig fram till en ny arbetsmodell som skall prövas 2015. Syftet har varit att Folkhälsoarbetet skall integreras mer i kommunens övriga arbete och inriktning, och inte löpa som ett arbete på sidan om.

1.1 Upplägg på rapporten

Folkhälsorådet har haft tre prioriterade målområden. I rapporten beskrivs varje målområde var för sig i form av, - en beskrivning, indikatorer, mått, utfall, målvärde, kommentar och aktiviteter. Sist i rapporten redovisas budget.

Målområden

- Trygghet och inflytande
- Förbättra barn och ungas uppväxtvillkor i kommunen
- Främja goda matvanor och fysisk aktivitet

Beskrivning

Under varje målområde kommer en kort beskrivning av målområdet.

Indikatorer/ mått

Indikatorer/ mått är vad som avses att mätas. Dessa har plockats från olika databaser och undersökningar.

Utfall

Utfall beskriver aktuell statistik som finns tillgänglig. I vissa fall finns ej ny statistik för varje år och då redovisas den senast aktuella. Redovisning av utfall sker i procent, antal och ibland på en skala. Detta förtydligas i fotnot.

Målvärde

Målvärde beskriver vad man vill uppnå. Målvärdena i denna rapport presenteras som en siffra vi strävar mot, men ibland även som ett jämförelsetal med tidigare år. Om det är jämförelsetal så är det i relation till regionala eller nationella siffror. På de ställen där det är ett streck finns inga jämförelsetal eller ingen överenskommelse om vad som skall uppnås.

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som används i rapporten framgår av tabellen nedan.

	Målvärdet är uppnått
	Målvärdet är delvis uppnått
	Målvärdet är inte uppnått

Kommentar/analys

Efter tabellerna finns en kommentar/ analys av arbetet

Aktiviteter

Här redovisas ett urval av de aktiviteter som genomförts under året. De flesta av aktiviteterna som redovisas är kopplade till folkhälsorådets budget.

2 Folkhälsomål

2.1 Ökad trygghet och inflytande

Beskrivning

Folkhälsoarbetet syftar till att förbättra hälsan hos hela befolkningen och minska de skillnader som finns i hälsa. Att känna Trygghet och inflytande är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan. Förutsättningarna för ett gott liv finns och skapas i vår närmiljö.

Indikatorer/mått	Utfall	Målvärde
 Hur tryggt och säkert kan du vistas utomhus på kvällar och nätter? Se fotnot 1.	7,1	6,5
 Hur nöjd är du med din kommun i dess helhet som en plats att bo på? Se fotnot 1.	7,2	6,8
 Antal inbrott eller försök i bostad	13	
 Antal skadegörelsebrott	24	
 Antal drogrelaterade trafikbrott	11	
 Antal brott mot person	35	
 Hur trygg och säker kan du känna dig mot inbrott i hemmet? Se fotnot 1.	6,1	6,2
 Vad tror eller tycker du om belysningen av gator och vägar i din kommun? Se fotnot 1.	6,3	6,2
 Vad tror eller tycker du om belysningen i kommunens motionsspår? Se fotnot 1.	6,4	6,2
 Hur ser du på möjligheten att kunna utöva fritidsintressen t.ex. sport, kultur, friluftsliv, föreningsliv? Se fotnot 1.	8,3	7,2

Fotnot 1. Medborgarenkäten genomförs vart 4:e år. Utfallet redovisar Grästorps resultat 2013 på en skala 1 -10, där en hög siffra är positivt och en låg siffra negativt. Målvärdet är det sammalagda snittvärdet för år 2012 och 2013, av de 137 kommuner som genomfört undersökningen.

Kommentar:

Vad gäller trygghetsskapande insatser så finns en samverkanöverenskommelse mellan Polismyndigheten och Grästorps kommun, vilken utgör grunden för arbetet. Det ger en tydlighet i arbetet, där flera parter arbetar mot samma mål. Brottsförebyggande rådet är ett forum som följer utvecklingen inom området och snabbt kan göra insatser vid behov.

Under våren 2014 anordnades att Bråd slag där ca 30 personer deltog från olika verksamheter i Grästorp. Utgångspunkten var att få en uppfattning om vad olika verksamheter tyckte om samverkan kring ANDT området. Merparten var nöjda men ansåg att information om aktuella frågor vore bra att få.

Arbetet med kommunens drogförebyggare har fortsatt. En drogvaneenkät genomfördes under augusti och visar att Grästorp i stort sett har landets bästa siffror. Det har varit en viss oenighet kring anställningsformen för kommunens drogförebyggare och därav har frågan tagits upp i elevhälsan. Folkhälsorådet får besluta gällande fortsättning.

Representanter från Kommunstyrelsen deltog vid ett regionalt nätverksmöte under december 2014 i Vara kommun. Tanken var att samlas för att göra gemensamma insatser mot bland annat Narkotika. Under våren anordnade BRÅ en trygghetsvandring ihop med elever från Fritidsgården. Ungdomarna uppskattade besöket och kom med goda idéer gällande olika områden i Grästorp som borde förbättras.

Kommunen har under året genomfört flera trygghetsskapande insatser i form av upprustning och trivselåtgärder på motionsspår, ute gym, promenadstråk, gator, anläggningar och centrum.

Genomförda aktiviteter/insatser

Tillgång till aktuellt informationsmaterial om folkhälsa finns vid medborgarkontoret, biblioteket och hos folkhälsoplaneraren. Information om lokalt, regionalt och nationellt folkhälsoarbete hålls uppdaterat på kommunens hemsida. Information i föreningsguiden om folkhälsa återkommer årligen.

Folkhälsoplaneraren har träffat olika personer och verksamheter för information och dialog kring folkhälsoarbete. Inbjudningar till konferenser, kurser, föreläsningar och utvecklingsdagar har delgetts främst kommunanställda samt i viss mån invånarna.

Trygghetsskapande insatser:

- *Utdelning till nyinflyttade av trygghetsbroschyr i samarbete med Essunga och Vara kommun*
- *Möten med Dopingsfritt Skaraborg - Grästorp delaktig i projektet*
- *En trygghetsvandring har genomförts ihop med fritidsgården*
- *Samarbete med Länsstyrelsen för övergripande drogforebyggande insatser i Skaraborg*
- *Drogvaneenkät genomförd i åk 7,8,9.*

Genomförda insatser från polisen utifrån samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten och Grästorps kommun:

- *Polisbesök vid tillställning på Konserthus i Grästorp samt vid Ishallen i samband med årsfest och annan fest för slutet sällskap.*
- *Augustifestivalen genomförd utan större incidenter. Två omhändertagna för LOB. Ett rattfylleriärende.*
- *Inga anmälda misshandlar. Ett fåtal ungdomar på "byn". Inga direktförverkanden bland dessa.*
- *Två krogkontroller (öltält på torget samt i Bollhallen) under augustifestivalen*
- *Efter inkomna tips har polis "ronderat" på utsatta platser i kommunen. Bland annat runt skolan, fritidsområde och centrala delarna av samhället.*
- *13 rapporterade kontrolltillfällen. Ca 310 LAU-prov. Av dessa var 3 positiva på alkohol eller drog. Samtliga dessa tillfrågade enligt SMADIT. Ett 10-tal O-bot eller rapporter utfärdade i samband med kontroll.*
- *12 redovisade kontrolltillfällen. Ca 225 förare kontrollerade. Av dessa var 5 positiva på alkohol eller drog. Alla tillfrågade enligt SMADIT. Fem primärrapporter och ca 15 O-bot.*
- *Grannsamverkansinformation i Flakeberg. Kontinuerlig uppföljning redovisad vid BRÅ-möte.*
- *Kontinuerlig uppföljning i HOBIT vilket redovisats vid två lokal BRÅ-möten. 2 registrerade spontanbesök på skola/fritidsgård. Trygghetsvandring genomförd. Tyvärr blev polis hastigt förhindrad att medverka.*

- Ingen dokumenterad krogkontroll men Polis har besökt tillställningar på Konserthuset i Grästorp samt vid Ishallen i samband med årsfest och annan fest för slutet sällskap.
- CA20 anmälda vådsbrott varav endast FYRA i offentlig miljö. Två skolbesök. Två krogkontroller under augustifestivalen.

2.2 Förbättra barn och ungas uppväxtvillkor i kommunen

Beskrivning

Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barn och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Den ökande psykiska ohälsan bland barn och ungdomar uppmärksammas särskilt, liksom familjeförhållande samt utvecklingen av barns- och ungdomars levnadsvanor.

Detta är ett prioriterat kommunfullmäktigemål.

Indikatorer/mått	Utfall	Målvärde
■ Amningsfrekvens, ammas helt eller delvis efter 2 månader. avser antal barn. (OBS! 2014 - alla barn har inte fyllt 2 mån än)	16	
■ Amning helt eller delvis i 6 månader. Avser antal barn 2013	6	
■ Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet. Vårtermin 2014	89 %	100 %
● Antal barnfamiljer med försörjningsstöd	3	6
■ Lokal Drogvaneundersökning		
■ Andel med eftergymnasial utbildning. Totalt 25-74 år. Jämförs med riket (målvärde)	23,71%	37,98%
■ Rökande blivande mödrar. Andel av gravida vid inskrivning till mödravårdcentral. Jämförs med riket (målvärde)	10,8%	5,9 %
■ Rökande spädbarnsföräldrar Mammor. 2012/2013. Barn 0-4 veckor.	9,3 %	4,6 %
■ 15 åringar som uppger att de druckit alkohol någon gång de senaste 12 månaderna. CAN - se fotnot	58 %	47 %
● Intensivkonsumtion av alkohol flickor 17 år. CAN - se fotnot	18 %	27 %
◆ Intensivkonsumtion av alkohol pojkar 17 år. CAN - se fotnot	37 %	35 %
■ Andel 15 åringar som av sina föräldrar blivit bjudna på alkohol. CAN - se fotnot	42 %	27 %
■ Andel snusande 17 åringar. CAN - se fotnot	19 %	13 %
■ Andel 17 åriga pojkar som röker. CAN - se fotnot	37 %	28 %
● Andel 17 åriga flickor som röker. CAN - se fotnot	20 %	30 %

CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) genomförde våren 2013 en enkätundersökning av drogvanorna bland elever bosatta i Grästorp i skolår nio och andra året på gymnasiet. Deltagarantalet för åk 2 på gymnasiet var 64 stycken. Motsvarande siffra för nionde klasserna var 31 stycken. Utfall är resultat för Grästorp och jämförs som målvärde med Västra Götalandsregionen. redovisas i %.

Kommentar:

Siffrorna på flera av indikatorerna är oförändrade, exempelvis mätning utifrån CAN - enkäten (centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning), vilket beror på att den ej genomförs varje år.

Enligt BVC så förordar man helamning i upp till 6 månader, och siffrorna är i dag låga såväl i Grästorp som i hela landet. BVC beskriver flera saker som skulle kunna främja och stödja amningen, och däri lyfter de bland annat upp vikten av en Familjecentral i Grästorp.

Gällande statistik för rökande spädbarnsföräldrar så redovisas här siffror för Mammorna, då denna siffra är högre än rikssnittet. Papporna ligger i linje med rikssnittet. I drogvaneeenkäten har ingen specifik statistik valts ut, därav redovisas ej några indikatorer här.

Genomförda aktiviteter/insatser

- *Regelbundna träffar för planering av Familjecentral - underlag för ansökan om ekonomisk andel från Regionutvecklingsnämnden*
- *Folkhälsorådet har avsatt 10 000 för att stötta ”ungdomar i riskmiljö”. Ansvariga har varit Team Agera som anordnat ett teamarbete med en grupp ungdomar med särskilt behov av stöd.*
- *Drogfri avslutningsresa till Skara Sommarland för 9:e klasserna*
- *Drogrött alternativ genom Ute Bio för ungdomar vid Grästorpsfestivalen*
- *Genomförd elevenkät med i åk 7-9, samt redovisning av resultat för kommunen och vid föräldramöten*

2.3 Främja goda matvanor och fysisk aktivitet

Beskrivning

Goda matvanor, säkra livsmedel och fysisk aktivitet är förutsättningar för en god hälsoutveckling hos befolkningen.

Detta mål är särskilt prioriterat i folkhälsorådet för åldrarna 0-18 år.

Fokus kommer att ligga på följande områden:

- kunskap om betydelsen av bra mat och rörelse
- utbud av mat och livsmedel i Grästorp
- tillgänglighet och information om promenad och motionsspår

Indikatorer/mått	Utfall	Målvärde
 Barn med övervikt 6 -15 år. Avser antal barn 2014. Målvärdet är siffran för 2013	22 antal	16
 Barn med fetma 6 -15 år. Avser antal barn 2014. Målvärdet är siffran för 2013	12 antal	11
 Barn med undervikt 6 - 15 år. Avser antal barn 2013	6 antal	7
 Andel 6 åringar med Kariesfria tänder	84,7 %	86,1 %
 Övervikt (16 -84 år). Se fotnot	40,4 %	35,1 %

Indikatorer/mått	Utfall	Målvärde
■ Andel personer med Fetma (16 -84 år). Se fotnot	17,0 %	13,2 %
■ Andel personer som äter för lite frukt och grönt (en gång per dag eller mer sällan). Se fotnot	28,1 %	26,0 %
■ Andel personer med stillasittande fritid (16 -84 år). Se fotnot	14,1 %	14,1 %
■ Andel personer med självskattad dålig hälsa. Se fotnot	6,4 %	5,9 %

Fotnot: Varje år genomförs en enkätundersökning i Sverige - Hälsa på lika villkor. Vart fjärde år görs en tilläggsbeställning i Västra Götaland och statistiken som redovisas ovan är från denna. År 2011 -skickades 96 000 frågeformulär ut (1600 per kommun/stadsdel) I Grästorp svarade 904 personer (420 män och 484 kvinnor) vilket ger en svarsfrekvens på 56,5% De svarande är mellan 16 -84 år.

Kommentar/ analys:

Detta är ett brett område där det krävs många aktörer för att få till ett bra arbete och synbara resultat. Flera bra aktiviteter har genomförts och nya planeras. Vi har fått statistik från Öppna jämförelser vilket visar vikten av att vi skapar möjligheter för befolkningen att kunna röra på sig, och äta mer hälsosamt. Forskning visar att vi svenskar rör oss i mindre utsträckning och att vardagsmotionen minskar. Vi konsumerar även mindre frukt och grönt.

Under 2014 har vi fortsatt arbetet med föreningarna, skolan och folkhälsorådet genom satsningen #Moveit. Vi hade en gemensam prova på dag på Lunnevi området i juni då många familjer kom och deltog. Viktigt i detta arbete har dock varit gemensamma möten och diskussioner om hur föreningarna kan utvecklas för att möta framtiden. Ihop med SISU har vi haft ledardagar och informationstillfällen. Vi har även fått igång en bra dialog om hur vi kan arbeta för ett öppnare klimat mellan föreningarna, och för att kunna fånga upp barn och unga som inte är aktiv idag.

Folkhälsoplaneraren har träffat samtliga bildningsförbund i Skaraborg, för att följa upp vilka förbund som nyttjat de extra ekonomiska medel som Hälso-och sjukvårdsnämnderna avsätter, i syfte att öka insatser för kost och motion i kommunerna. En sammanställning har genomförts av elever från Högskolan Väst, där man kan se vilka hinder och möjligheter bildningsförbunden ser gällande dessa insatser.

Under våren arrangerades Grästorps Gången vilket engagerade många människor (ca 120 deltog). Priser delades ut i olika kategorier.

Under året har konceptet Hälsa Grästorp växt fram. Syftet är att folkhälsorådet, kommunens friskvårdsansvarige samt fritidschefen samverkar för att skapa möjligheter för såväl personal som invånare att nyttja olika friskvårdsaktiviteter. Utgångspunkten är att alla ska ha råd och möjlighet att vara delaktig i någon form av aktivitet. En egen logga har tagits fram och information finns på kommunens hemsida samt intranät.

Folkhälsorådet bjöd in livsmedelsbutikerna i Grästorp för en diskussion om livsmedel och utbud. Här behövs en starkare drivkraft där vi är fler som kan driva på för att möjliggöra en förändring. butikerna vill samverka och informera gärna och vittnar om att elever regelbundet kommer till affärerna under dagen och köper exempelvis godis, att det vid högtider är en enorm försäljning av godis, läsk och snacks. Dom beskriver även att trender och reklam har stor betydelse då exempelvis olika diet trender (LCHF)förändrar försäljningen markant av vissa livsmedel.

Genomförda aktiviteter/insatser

- På kulturhuset invigdes Hälsohörnan med bland annat föreläsning, visning av Ljuddusch samt material som nu finns på ett samlat ställe på biblioteket. Syftet är att alla invånare ska ha tillgång till litteratur samt viss utrustning gratis. På biblioteket finns nu viss motionsutrustning att låna på sitt bibliotekskort.
- Träff/ föredrag med alla bildningsförbund i Skaraborg för att stimulera aktiviteter lokalt i Grästorp
- Utbildning (halvdag) för Arbetsmarknadsenhetens brukare med information om kostens betydelse.
- GrästorpsGången engagerade drygt 120 personer, vilka deltog under 20 veckor. De fick välja på tre olika motionsrundor och kryssa i startkort. Tillsammans gick alla ca 165 mil.
- Den 9 september invigdes "Hälsa Grästorp" vilket är ett koncept som ska gynna kommunanställda och på sikt även Grästorps invånare till en bra livsstil.
- Folkhälsoloppet anordnades under Grästorpsfestivalen. Det var 77 startande i det vanliga loppet och 113 startande på Sparbankens ungdomssatsning. Av dessa var det 19 som var med i båda avdelningarna. Så allt som allt var det 171 personer vilket är bra uppslutning. Det var dock inte så många "vanliga motionärer med", utan i regel är de flesta aktiva inom olika sporter. Loppet är populärt och har blivit en självklarhet under festivalen.
- #Moveit är ett samarbete föreningslivet, kommunen, folkhälsorådet samt SISU. Syftet är att hitta nya samverkanformer inom föreningslivet och skapa bra förutsättningar för alla barn att kunna delta i såväl föreningsliv som spontanidrott.
- Under Grästorps mässan utlyste Folkhälsorådet en tävling i olika kategorier, däribland "hälsosammaste montern". Tanken var att få utställare att tänka mer ur ett hälsoperspektiv.

3 Framtida strategier

Folkhälsorådets viljeinriktning har varit att få ett ökat mandat för att arbeta med folkhälsofrågor inom kommunens verksamheter. Önskvärt har varit att få med Hälsa som ett mål i kommunens plan för att underlätta att driva frågorna på ett bättre sätt. Under hösten 2013 tog kommunstyrelsen ett beslut att arbeta med Målområdet "Särskilda inriktningar och uppdrag". Däri ligger perspektiv som klimat, hälsa, jämställdhet och trygghet. För Folkhälsorådet är detta mycket positivt och ger bättre förutsättningar att kunna utveckla arbetet.

Under 2014 har samverkan skett med främst tjänstemän i ledande position för att tillsammans hitta ett bra arbetsätt. Vid samtal framkom att Folkhälsorådet inte haft en självklar och tydlig roll utan mer legat på "sidan av". Detta har bidragit till irritation och missuppfattningar. Vid årets slut togs ett förslag på en ny arbetsmodell fram, som kommer att prövas från och med 2015.

4 Ekonomisk fördelning

Folkhälsorådet i Grästorp			
Budget år 2014 från			
HSN Västra Skaraborg	87 000		
Grästorp kommun	87 000		
Summa	174 000		
Folkhälsomål/ aktivitet	Budget	Förbrukat tom 141231	Återstående medel
Trygghet och inflytande i samhället	16 000	21563	-5 563
Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen	100 000	98903	1 097
Främja goda matvanor och fysisk aktivitet	50 000	49187	813
Övrigt, administration mm	8 000	4254	3 746
Summa	174 000	173 907	93